

Erityinen pohjoinen luontotyyppi

Palsasuot tuovat arktisen piirteen Suomen luontoon, niin omaleimaisen, että saamelaisperäinen sana palsa on vakiintunut kansainväliseen suosanastoon. Palsasuot ovat Ylä-Lapin soita, joilla esiintyy suuria ikiroutaisia kumpuja, eli palsoja. Palsakummun synty edellyttää kylmätalvista ilmastoa, jossa vuoden keskilämpötila on alle 0 °C, sademäärä alhainen ja lumipeite kovien tuulien takia epätasainen. Palsat koHoavat suosta jäisen sydämen kasvaessa. Palsa voi myös romahtaa, kun palsan päällä oleva turvepinta kuluu ja halkeilee, routasydän sulaa. Uusia palsoja syntyy luontaisesti suotuisissa olosuhteissa ja niiden kehitys kestää satoja vuosia. Suomessa palsat ovat iältään yleensä alle tuhat vuotta. Korkeudeltaan ne ovat 1–4 metriä, mutta suurimmat voivat olla jopa 7 metriä korkeita.

Itse palsasuo on laaja suokokonaisuus, suoyhdistymä. Palsojen ohella suolla on myös muita luonteenomaisia piirteitä. Routiminen saa aikaan suon reunoille mättäikköjä eli pounikoita, jotka tiheä vaivaiskoivun tai suopursun muodostama varvikko peittää. Pitkään säilyvän roudan takia suon reunat ovat yleensä puuttomia, toisin kuin etelämpänä. Suon märkäpintoja rikkovat katkeilevat mätäspintaaiset jänteet.

Palsojen, pounikoiden ja korkeiden jänteiden päällä on routarämekasvillisuutta, jota luonnehtivat muun muassa rusko-rahkasammal, kynsisammalet, seinäsammal, poronjäkälät ja rämevarvut. Laella voi olla myös kasvitonta tuulen paljastamaa turvepintaa. Palsojen välisillä märillä avosuo-osilla viihtyvät aaparahkasammal, sirppisammalet ja

lierosammalet. Saroista viihtyvät vesisara, aapasara ja pullosara. Koivua ja pajua kasvavia korpisia soita esiintyy suopurojen varsilla. Palsasuot ovat erityisiä lintuparatiiseja. Monet vesilinnut ja kahlaajat, kuten vesipääsky ja suokukko, sekä lapintiira ja lapinsirkku ovat esimerkkejä palsasoiden monilajisesta linnustosta.

Palsasoiat esiintyy vain Tunturi-Lapissa ja Metsä-Lapin pohjoisosissa. Palsakumpujen runsain esiintyminen keskittyy Käsivarren ja Utsjoen koivuvyöhykkeeseen. Korkeimmat palsat löytyvät Käsivarren Lapista.

Lämpeneminen uhkaa

Palsasoihin ei ole kohdistunut juurikaan maankäyttöä, mutta ilmastonmuutoksen aiheuttama lämpeneminen uhkaa niitä. Odotettavissa on, että korkeammat lämpötilat, talvikauden lyheneminen ja muutokset sademäärissä ja lumen paksuudessa lisäävät palsojen ja pounikoiden sulamista. Palsojen kiihtynyttä sulamista on todettu pohjoismaisissa tutkimuksissa, vaikka uusiakin palsan alkioita edelleen syntyy. Pidemmällä aikavälillä roudan sulaminen voi vaikuttaa myös laajemmin suon pintarakenteeseen, kasvillisuuteen ja muuhun eliöstöön.

Kuva: Seppo Tuominen